

เชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ปี 2012: MERS-CoV

อาจารย์ ดร. ภญ. ปิยทิพย์ ชันตยาภรณ์

ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

MERS-CoV หรือ Middle East Respiratory Syndrome-Corona Virus เป็นเชื้อไวรัสของระบบทางเดินหายใจในกลุ่มเชื้อโคโรนาไวรัส ซึ่งเชื้อ MERS-CoV เป็นเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่เนื่องจากมีความแตกต่างจากเชื้อโคโรนาไวรัสที่เคยติดเชื้ในคน ผู้ป่วยรายแรกที่พบการติดเชื้ MERS-CoV พบในปี พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) ดังนั้นในบางครั้งอาจพบการเรียกชื่อเชื้อชนิดนี้ว่า “เชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ปี 2012”

ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2557 องค์การอนามัยโลก (WHO) พบผู้ป่วยทั่วโลกแล้ว 703 รายและเสียชีวิต 250 ราย ปัจจุบันในประเทศไทยยังไม่มีการพบผู้ป่วยที่มีการติดเชื้ MERS-CoV ถึงแม้เชื้อไวรัส MERS-CoV จะยังไม่มีการระบาดในชุมชน อย่างไรก็ตาม WHO ยังคงเฝ้าระวังการติดต่อกันของเชื้อ MERS-CoV อย่างต่อเนื่อง

แหล่งที่มาของเชื้อ

ผู้ป่วยรายแรกที่พบการติดเชื้ MERS-CoV พบในเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 โดยยังไม่ทราบแหล่งที่มาของเชื้อไวรัสชนิดนี้แต่คาดการณ์ว่าติดต่อกันมาจากสัตว์เนื่องจากพบเชื้อ MERS-CoV ในอูฐในประเทศกาตาร์ โอมาน อียิปต์ และซาอุดีอาระเบีย นอกจากนี้แล้วยังตรวจพบว่าอูฐในประเทศอื่นอีกหลายประเทศมีภูมิคุ้มกันต่อเชื้อ MERS-CoV ซึ่งหมายความว่าอูฐเหล่านั้นอาจเคยติดเชื้ไวรัสชนิดนี้หรือสายพันธุ์ที่ใกล้เคียงมาก่อน นอกจากนี้แล้วในประเทศซาอุดีอาระเบียยังตรวจพบเชื้อ MERS-CoV ในค้างคาวอีกด้วย

อาการแสดง

เชื้อ MERS-CoV ก่อให้เกิดอาการของโรคติดเชื้ในระบบทางเดินหายใจที่รุนแรงเรียกว่า MERS ซึ่งประกอบด้วยอาการไอ มีไข้และหายใจลำบาก ในผู้ป่วยบางรายการติดเชื้อาจไม่มีอาการแสดงใดๆ หรือบางรายอาจมีอาการเพียงเล็กน้อยเหมือนป่วยเป็นโรคหวัดและจะหายได้เป็นปกติ แต่ในผู้ป่วยบางรายอาการป่วยอาจมีอาการในระบบทางเดินอาหารร่วมด้วยเช่น ท้องเสีย มวนท้อง คลื่นไส้อาเจียน เป็นต้น ในผู้ป่วยที่มีอาการแสดงของโรครุนแรงอาจเกิดภาวะปอดบวมหรือไตวายได้ ผู้ป่วยที่มีภูมิคุ้มกันอ่อนแอจะมีอัตราเสี่ยงในการติดเชื้ MERS-CoV ได้สูงกว่าคนทั่วไป และจะมีแนวโน้มที่จะมีอาการของโรครุนแรง สิ่งที่น่าเป็นกังวลเกี่ยวกับการติดเชื้ MERS-CoV คือผู้ป่วยประมาณร้อยละ 30 จะเสียชีวิต โดยผู้ป่วยเหล่านี้มักจะมีสภาวะอื่นร่วมอยู่ด้วย เช่น เป็นโรคเบาหวาน โรคมะเร็ง หรือมีโรคเรื้อรังที่เกี่ยวข้องกับหัวใจ ปอดหรือไต เป็นต้น

การติดต่อและระบาดวิทยา

การติดต่อของเชื้อ MERS-CoV นั้นพบในบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วย เช่น บุคลากรทางการแพทย์ บุคคลในครอบครัว เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังไม่พบรายงานการระบาดของเชื้อ MERS-CoV ในชุมชน ผู้ป่วยทุกรายที่มีการติดเชื้อ MERS-CoV นั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับประเทศในคาบสมุทรอาหรับ ได้แก่ ผู้ป่วยจะมีประวัติอาศัยอยู่ในประเทศเหล่านี้หรือเดินทางกลับมาจากประเทศเหล่านี้ ในผู้ป่วยบางรายพบว่า ไม่มีประวัติเกี่ยวข้องกับประเทศเหล่านี้แต่มีบุคคลใกล้ชิดเดินทางกลับมาจากประเทศในคาบสมุทรอาหรับ โดยประเทศในคาบสมุทรอาหรับที่มีรายงานผู้ป่วยติดเชื้อ MERS-CoV ประกอบด้วยประเทศซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ โอมาน จอร์แดน คูเวต เยเมน อิหร่าน และเลบานอน ส่วนประเทศที่มีรายงานการพบผู้ป่วยนอกคาบสมุทรอาหรับ (มิถุนายน 2557) ได้แก่ประเทศฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ตูนิเซีย อิตาลี มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ กรีซ อียิปต์ อัลจีเรีย และเนเธอร์แลนด์

การเฝ้าระวัง

จากข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่าเชื้อ MERS-CoV มีระยะฟักตัวตั้งแต่ 2 – 14 วัน ดังนั้นหากผู้ป่วยเริ่มมีอาการไข้ ไอ หายใจเร็ว หอบ และภายใน 14 วันก่อนหน้ามีประวัติเดินทางไปในประเทศในคาบสมุทรอาหรับหรือสัมผัสใกล้ชิดกับบุคคลที่เดินทางมาจากประเทศในคาบสมุทรอาหรับ รวมทั้งผู้ป่วยที่มีอาการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจที่รุนแรงแต่ไม่สามารถหาเชื้อที่เป็นสาเหตุการเกิดโรคได้ควรเข้ารับการตรวจหาเชื้อ MERS-CoV

การป้องกันและการรักษา

เนื่องจากเชื้อ MERS-CoV เป็นเชื้ออุบัติใหม่ ในปัจจุบันจึงยังไม่มียาต้านไวรัสที่ออกฤทธิ์เฉพาะกับเชื้อไวรัสชนิดนี้ การรักษาจะเป็นการรักษาแบบประคับประคองตามอาการแสดงของผู้ป่วย แต่ในผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงและอยู่ในระหว่างรอผลตรวจหาเชื้อ แนะนำให้ใช้ยาต้านไวรัส Oseltamivir ในขนาดที่ใช้ในการรักษาไข้หวัดใหญ่ การใช้ยาต้านไวรัส Ribavirin นั้นยังมีผลการศึกษาค่อนข้างน้อยและอาจมีผลข้างเคียงค่อนข้างรุนแรง นอกจากนี้แล้วเชื้อ MERS-CoV ยังไม่มีวัคซีนที่ใช้ในการป้องกัน ดังนั้นการป้องกันที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตามแนวทางการดูแลสุขภาพอนามัยที่ดี เช่น การทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ๆ การล้างมือ การใช้ช้อนกลาง การใช้หน้ากากอนามัยเมื่อมีอาการป่วย เป็นต้น หากมีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปยังประเทศในคาบสมุทรอาหรับ ควรดูแลสุขภาพอนามัยอย่างเคร่งครัด และหลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังสถานที่เลี้ยงสัตว์ต่างๆ เช่น ฟาร์ม ตลาด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Middle East respiratory syndrome coronavirus (MERS-CoV) – update. http://www.who.int/csr/don/2014_06_25_mers/en/ [accessed on 27 June 2014]
2. Centers for Disease Control and Prevention. Middle East Respiratory Syndrome (MERS). <http://www.cdc.gov/CORONAVIRUS/MERS/INDEX.HTML> [accessed on 27 June 2014]

3. คณะทำงานด้านการรักษาพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับคณะแพทยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ. แนวทางการวินิจฉัย ดูแลรักษาและป้องกันการควบคุมการติดเชื้อผู้ป่วย MERS-CoV.2556 ฉบับวันที่ 30 ตุลาคม 2556 [accessed on 27 June 2014]. http://www.dms.moph.go.th/dmsweb/cpgcorner/CPG_MERS-CoV.pdf